



- 1 Küsitav oli Küprose kuninga Kinyrase ja tolle tütre, mürripuuks muudetud Myrrha poeg. Kaunisse noormehesse armusid jumalannad Persephone ja Aphrodite. Zeusi korraldusel pidi küsitav veetma kummagagi kolmandiku aastast. Kummaga veeta viimane kolmandik jäeti noormehe enda otsustada, ta valis armastusjumalanna. Kui küsitav metsseajahil saadud haavadesse suri, pani Aphrodite kõikjal, kuhu oli voolanud tema veri, kasvama anemoonid ehk ülsed. **Kes oli see noormees?**

- 2 Küsime endise Briti impeeriumi territooriumi alamatele välja antavat kõrgeimat sõjalist autasu. Nimetatud aumärk võeti kasutusele 1856 Krimmi sõja järel ning on saanud nime ühe Inglismaa valitseja järgi, kokku on selle saanud 1353 erinevat isikut (neist pärast Teist maailmasõda ainult 13). Autasu antakse välja ülima vapruste eest otseses võitluses vaenlasega. **Mis autasu?**

- 3 **Mis aasta?**
 - Charles de Gaulle andis Alžeeriale iseseisvuse;
 - Gary Powers vahetati Berliinis Rudolf Abeli vastu;
 - Beatlesi trummariks sai Pete Besti asemel Ringo Starr;
 - Sündisid Jon Bon Jovi, Jim Carrey, Frank Rijkaard, Viktor Tsoi, Ralph Fiennes;
 - Nobeli preemiad teenisid teiste seas James D. Watson ja Francis Crick (meditsiinipreemia), Linus Pauling (rahupreemia), Lev Landau (füüsikapreemia)

- 4 **Küsime kaht usuelu uuendanud liikumist.** Voldemar Ilja on kirjutanud: „... ja ... olid kui ühe isa ja ema lapsed, kellest vanem, ..., on malbema ja noorem, ..., tulisema iseloomuga. Neil on samasugune hääl ja sarnased näojooned, aga neil ei puudu ka oma erinevused“. Neist vanem on Saksamaal 17.sajandi lõpul Philipp Jakob Speneri algatatud uuendus- ja ärkamisliikumine, mis rõhutas isiklikku usuelu. Selle võttis omaks näiteks Piibli tõlkija Anton Thor Helle. Baltimaades oli suuremgi tähendus Saksamaal 1720.aastail asutatud liikumisel, mille liikmed rõhutasid rõõmu ja rahu Jumalas ning tingimusteta pühendumust jumalariigi tööle.

- 5 Ta oli viimane elusolev juutide massimõrvas süüdi tunnistanud kõrge SS-ohvitser, kes Nürnbergi protsessil 1948.a süüdi mõisteti. Kaks aastat hiljem asendati surmanuhtlus eluaegse vangistusega ja 1958 lasti mees vabadusse. 1941-43 tegutses ta Eestis, oli Eriüksuse 1a, SiPo (Julgeolekupolitsei) ja SD juht. Just see 1911.a sündinud õigusteaduste doktorist standartenführer kuulutas Eesti esimeseks juudivabaks maaomavalitsuseks. Ta suri käesoleva aasta algul ühes Stuttgardi vanadekodus. **Kes?**



6

Kelle lipp? Põhimäärus selle lipu kohta on heaks kiidetud 19. jaanuaril 1996.



7

Esindamata Rahvaste Organisatsiooni liikmeskonda kuulunud maadest, territooriumitest ja rahvustest on tänaseks iseseisvunud 6 endist liiget: Eesti, Läti, Leedu, Gruusia, Belau/Palau ja **Nimetage see kuues?**

8

Ettevõtjaportaali www.rik.ee pääsevad ettevõtet asutama, aastaaruannet esitama või andmeid muutma

oma ID-kaardiga isikud, kellel on Eesti



, Leedu (mobiil-ID)



, Belgia



või veel kahe riigi ID-kaardid (pildil nende tähised).



ja



Nimetage need 2 riiki.

9

See 1966. aastal Belgias sündinud ning ka Itaalias, Šveitsis ja Hollandis elanud äriimees (pildil) alustas Eestis tegutsemist 1990. aastate keskpaigas. Esialgse puiduäris tegutsemise järel siirdus ta kütusebisnessisse ning on tänaseni seal tegev (hetkel on ta Vopak EOS-i juhatuse esimees). Tuntust on ta saanud ka omaaegse Markko Märtni toetamisega. **Kes?**



10

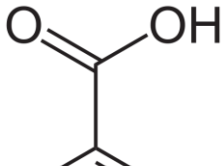
Maailma suurimat ja raskeimat kuldmünti (läbimõõt 50 (53 ?) cm, paksus 3 cm, kaal 100 kg, nominaalväärtus 1 miljon ...) toodeti 2007.a ainult viis eksemplari. 2008.a näidati üht neist Eestis. Käesoleva aasta suvel müüdi üks oksjonil 3,27 miljoni euro eest. **Millise riigi** rahapada aga selle mündi välja lasi? Selle riigi suurima nominaaliga tavamünt 2 ... on väärt ligikaudu 1,4 eurot.



11 Tallinna Loomaaias on üle 600 liigi loomi. Paljudele neist on antud ka nimi nagu aafrika elevandid Carl; Draay ja Fien, lõbusad ja kunstilembelised šimpansid Pino, Betty ja Quincy, pruun-harjasvöölane Pablo, muskusveis Silver, rääkimata legendaarsetest teravmökk-ninasarvikust Murray`ist või jääkarust Franz`ist. **Millise looma nimeks** on aga Jeesus Kristus? Sellisel nimel on ka kindel põhjus, nemadki „kõnnivad vee peal”.

12 Nimetatud termin ühendab endast kahte 180 kraadi erinevat asja: surnud taimedest ja puidust toituvaid välislõugsete alamklassi kuuluvaid putukaid kui ka metallipulbri ja metallioksiidi (tavaliselt raud(III)oksiidi ja alumiiniumpulbri) reageerimisel tekkivat ülikõrge temperatuuriga põlevat pürotehnilist segu. Nimetatud segu tarbitakse ka vastavanimelises keevitusprotsessis, millega liidetakse omavahel näiteks raudteerööpaid. **Mis termin?**

13 Selle taime 220 liigi seast on aiataimena tuntuim Põhja-Ameerika lääneosast pärit hulgalehine ... (... polyphyllus). Lõuna-Eestis võib kohata seda naturaliseerunult ja metsistunult. Aiataimena on populaarsemad hübriidset päritolu kuningliku ... sordid, mille õied on sageli kahevärvilised. Need taimed sisaldavad mitmesuguseid mürgiseid alkaloide, kuid see on liigiti, sorditi ja vanusest olenevalt väga erinev. Taime kasvatatakse peale ilutaimede ka loomasöödaks sobiliku haljasmassi pärast ja on kasutatud ka kohvi aseainena kasutatavate seemnete saamiseks. Vanas Egiptuses, Kreekas ja Roomas valmistati isegi küpsetuseks sobilikku ...seemnejahu. Ümberistutamise ja juurte vigastamise suhtes on taim pirtsakas, kuid kergesti seemnetega paljundatav. **Mis taim?**

14  See nõrk orgaaniline hape (valem $C_7H_6O_2$ (või C_6H_5COOH)) on oma nime saanud ühelt Kagu-Aasia puult, sünteetiliselt toodetakse hapet tolueni oksüdeerimisel. Näete ka happe struktuurskeemi. Ainet kasutatakse eeskätt toiduainetööstuses. Kohtla-Järvel asub selle aine suurtootja AS Genovique Specialties (endine AS Velsicol Eesti). **Mis hape?**

15 **Kuidas nimetatakse** eesti keeles Snežnogorski linna vapilooma? 12-tuhandelise elanikkonnaga linn asub jäävaba Kut'i lahe ääres ning oli kinnine linn ja kandis Vjužnõi aga ka Murmansk-60 nime. Loom sattus linnavapile tänu sellele, et linnakeses asub selle looma nime kandev aatomi-allveelaevade remondi ja utiliseerimistehas.





- 16** Piltidel on kunagine Valga-Petseri liinil asunud Eesti kõrgem raudteesild - kuni selle hävimiseni II maailmasõjas 1944. **Mis nime see sild kandis?** Sild ehitati 19.sajandi 80.aastatel poolakate poolt. Raudteesilda on sõdade käigus mitmeid kordi õhku lastud, hiljem taastatud. Keskmise ava oli 10,7 meetrit, üldpikkus 56,76 meetrit, kõrgus 22,6 meetrit. Samanimelise oja paremal kaldal asub Silmaallikas. Rahva uskumuse kohaselt on allikaveel tervendav jõud. Endistel aegadel, 16.-17. sajandil, läks sealt läbi Räpina-Vastseliina postitee. Selle tee äärde ehitati mitmed kõrtsid, nagu Liiva, Piiri ning ka üks küsitavat nime kandev. Viimast (Krug ...) mainitakse esmakordselt 1789.aastal. Praegu asub selles endises kõrtsihoones savikoda.



Sild ja keskmisel pildil olev raudtee alt läbimine ei asu päris samas kohas (alt läbimine sillakohast mõned sajad meetrid eemal). Silla asemel on praegu Eesti suurim raudteealune betoontruup (3.pildil) - toru pikkus sel 85 m, läbimõõt 3,5 m ja tammi kõrgus 22 m.

- 17** See maa-ala jaguneb kaheks: neli ajaloolist lõunapoolset provintsi (mille kohta kasutatakse ühisnimetust Hegoalde) ja kolm põhjapoolset (Iparralde) ning sellest rääkides võivad kohalikud kasutada ka mõistet Zazpiak Bat - "Seitse moodustavad ühe". **Millest on jutt?**

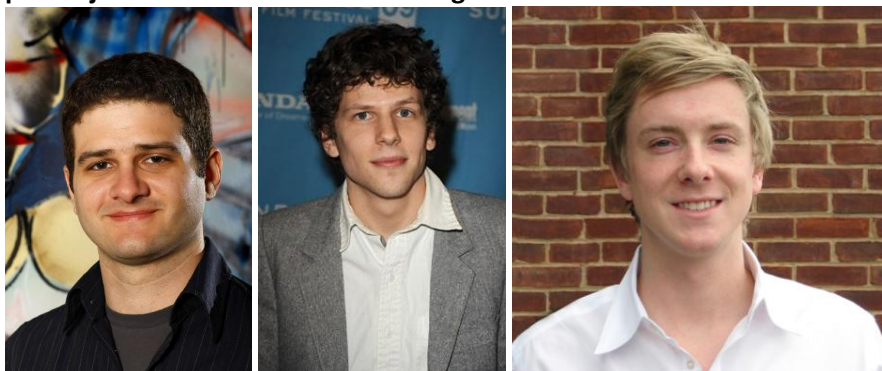
- 18** Teatavasti asuvad mõned riigid mitmes maailmajaos. Nii näiteks asub Egiptus nii Aafrikas kui Aasias. Samas Taga-Kaukaasia riike arvatakse enamasti ühte maailmajakku. **Nimetage aga need 3 riiki, keda jätkub nii Euroopasse kui Aiasse?**

- 19** Kui menhirid ja dolmenid paigutada ringidena, tekib kromlehh. **Kus asub Euroopa tuntuim kromlehh?** Seda kohta külastavad aastas tuhanded turistid.

- 20** **Mida nii tehakse?** Kõigepealt lastakse 45 päeva vabaduses elada. Siis järgneb 15-20 päevane nuumamisperiood, kus iga 6 tunni möödudes rändavad kõrist alla kikerherne, sorgohirsi ja nisu jämeda jahu kuulikesed. Selle tulemusel tõuseb kaal 5-7 kiloni. Kortsude silumiseks puhutakse naha ja liha vahele õhku. Enne praadimist hõõrutakse nahka veel ka linnasesuhkruga. Lõpuks viilutakse kuni sajaks tükiks.



21 Neli noormeest võiksid küll nägupidi tuttavad olla. Puudu on siit neljas, kõige tuntum. **Kes on nelikust puudu ja mis on nende ühine looming?**



22 Eesti Maavalla koja kalendrites on tavapärase kuunimede asemel kasutusel näiteks radokuu, urbekuu, mahlakuu jt. **Millised kuud on selle kalendri järgi südakuu ja põimukuu?**

23 Eesti on muuseumide poolest rikas. Peale memoriaal-, küla-, kunsti- jpt muuseumite on meil ka pae-, maantee-, posti-, piirituse jne muuseume. **Kus asub Eesti ainus õlemuuseum?** (kohanimi; õige maakond 1 p). Pildil on samas asuva ordulossi varemed.



24 1910.aasta Postimehes kasutati terminit *lõbulane* teatud liiki sportlaste kohta. **Kuidas me neid tänapäeval nimetame?**

25 Küsime 2D- ja 3D- joonestamise programmi, mis lasti firma Autodesk poolt turule 1982. Tegemist oli ühe esimese PC-arvutile mõeldud sellesulise tarkvaraga, momendil on programm ka maailmas oma alal enimkasutatuid üle 3 miljoni litsentsiga. Programmi standardiks on .dwg laiendiga failid. Versioon *** 2011 maksab täna ligikaudu 4000 USD. **Mis programm?**



- 26 Selleaastase Nobeli meditsiinipreemia laureaadiks kuulutati Suurbritannia teadlane Robert Geoffrey Edwards, kes koos tänaseks surnud kirurg Patrick Steptoe'ga jõudis 1970. aastate teises pooles ühe tänaseks igapäevase meditsiinilise toimingu avastamiseni. **Millise toimingu?**
- 27 8 bitti moodustavad baidi kuid 4 bitti moodustavad **Mille?** Üks küsitav ühik infot edastab ühe võimaluse 16 (2 astmel 4) hulgast, näiteks ühe arvudest 0 kuni 15. Kaks ...i moodustavad baidi.
- 28 Sündis 1870 Suure-Kambja vallas, suri 1943 Kirovi oblastis vangilaagris. 1897 omandas Riia polütehnikumis ehitusinseneri kutse. 1898-1911 tegutses Venemaal raudtee-ehituse alal, hiljem oli muuhulgas Estonia teatri ehitustööde juht. Oli korporatsioon Vironia asutamise peamine eestvedaja. Suvel 1918 oli ta TTÜ eelkäija – Eesti Tehnika Seltsi Tehniliste Erikursuste juhataja (nii võiks teda pidada isegi TTÜ esimeseks rektoriks). Sama aasta lõpul sai temast Eesti raudtee ülem, 1921-24 teedeminister. **Kes?**
- 29 Seda luksuslikku maastikuautot esitleti rahvale 1970, tänaseks on sama kaubamärgi all tootmises kolm eri mudelit. Tegemist oli Jeep Wagoneeri kõrval ühe esimese üritusega ühendada sõiduauto mugavused ja maastikuauto hea läbivus. **Mis automudel/kaubamärk?** (vt ka esimese põlvkonna pilti). Tootja nimetamine annab 1 punkti.



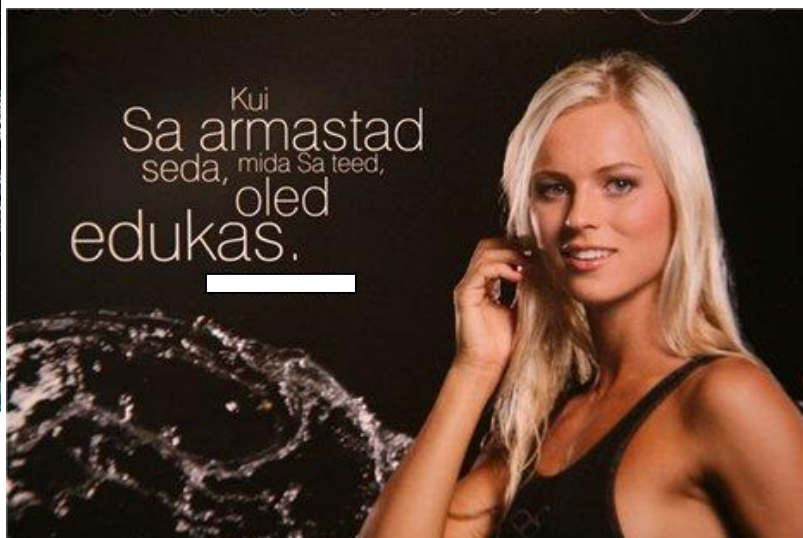
- 30 Küsimus matemaatikavallast, see-eest aga lühike.
Mis on ruutjuur miinus ühest?



- 31 Eesti Ujumise Kalender 2010 juhatab sisse ujumise 100. juubeliaasta Nägusast ja kõmu tekitanud kalendrist leiab fotograaf Jarek Jõepera jäädvustatud 12 Eesti tänase tipp-ujuja fotod koos nende sportlike motodega. **Kes on kalendri kaanetüdruk (pildil)?** Ta on nüüdseks kolm aastat Floridas õppinud. Tema nimele kuulub Eesti tippmark 100 meetri vabaltujumises, aga ise peab olulisemaks saavutuseks Eesti meistritiitlit 50 meetri liblikas.



UJUMISE
KALENDER
2010



- 32 Enne A.Tammerti ja G.Kanteri mehetegusid kettaheiteringis valitses Eestis sel alal suhteline vaikus, vähemalt mis puudutab olümpiamänge. Küsime eesti sportlast, kes sai 1924 Pariis olümpial 15. ja 1928. Antwerpenis 10.koha. Ta parandas Eesti rekordit viiel korral, parimaks jäi 1928.a heidetud 45,61. Küsitav sündis 1898 Tartus ja suri 1972 Detroidis. **Kes?**
- 33 Nn kübaratrikki pole jalgpallis kerge teha, liiati veel suurvõistlustel. EM-I on läbi ajaloo sellega hakkama saanud 7 meest, esimesena Dieter Müller 1976 ja viimasena David Villa 2008. Küsime aga meest, kes on ainsana seda suutnud kahel korral, mõlemad ühel aastal, lüües kübaratrikid Belgiale ja Jugoslaaviale. **Kes on see jalgpallur?**
- 34 **Kes on see** maailmakuulus 216 cm pikk korvpallur, kelle eesnimed annavad tõlkides araabia (?) keelest välja sõnapaari „väike sõdalane“? Seda korvpallurit on kutsutud ka „mustaks tornaadoks“ (*Black Tornado*) ja ta on suur muusikahuviline ning on andnud välja ka albumi nimega „... Diesel“.
- 35 Teatavasti peetakse Hollandit tugevaimaks meeskonnaks, kes pole jalgpalli MM-tiitlit veel võitnud. Kolmes finaalis - 1974, 1978 ja 2010 tuli neil finaalis võtta vastu kaotus. Kaks korda on finaalis pidanud kaotusega leppima kaks meeskonda, kellel tiitel puudub: üks 1938 ja 1954 ning teine 1934 ja 1962. **Nimetage need riigid.**



36 Ööl vastu 1.novembrit 2008 varastati remondiaegse Eesti Draamateatri šeifist Eesti teatri rändavad mälestusesemed: Anna Tamme – Lisl Lindau kõrvarõngad, Ly Lasneri hõbekandik, Albert Üksipi taskukell ja sõrmus, mis 1984.a anti Ita Everile. **Kelle sõrmus see oli ja kelle valduses oli see 1980-84?**

37 Räägitakse, et kui 1981.a võitis parima võõrkeelse filmi Oscari režissöör Vladimir Menšovi teos, siis läks koos kolleegidega Berliinis hotellis tseremooniat jälginud Nikita Mihhalkov peale võitja väljakuulutamist joonelt alla baari, kulistas sisse terve pudeli haljast ja pärast ei rääkinud kaks päeva mitte kellegagi. Ta arvas, et kui üldse keegi vene režissööridest peaks Oscari saama, siis ainult tema. **Nimetage see film (1979), mis võitis 1981.a parima võõrkeelse filmi Oscari.**

38 Küsime pildilolevat **näitlejannat ja tema kehastatava tegelaskuju nime** selles 2001.a valminud filmis.



39 Küsime nende **meeste ühist perekonnanime**. 1933.a sündinud Kanada rahvaluuleteadlase Martini esimene Eestis ilmunud teos on *Põlistelt põldudelt* (Ilmamaa, 2009). Tema vanemalt vennalt Jaanilt (s.1932) on ilmunud võrdleva mütoloogi alaseid teoseid. 1926.a sündinud kirjandusteadlane Heino tegutses Eestis.

40 Kes on stsenaarist on meile kõigile teada. Paljud teatriga seotud inimesed on aga õppinud stsenaarist. Kui see maakeelde ümber panna, tähendab see **Mida?**



41



Wienerberger, 1819.a Viinis asutatud firma, kellele kuulub ka Aseri tellisetehas, selgitab välja maailma kauneimaid tellishooneid. 2010.a konkursil valiti 260 objekti seast parimaks hoone, mille projekteeris Hannoveris sündinud ja USA Tennessee ülikoolis arhitektuuriprofessorina tegutseva Hansjörg Göritzi kavandatud parlamendihoonete kompleks. **Mis riigi parlamendiga on tegemist?** Parlamendi esimees on Arthur Brunhardt.

42

Edela-Prantsusmaal asuvad Lascaux koopad on kuulsad oma umbes 15 000 aastat vanade, loomi ja jahitseene kujutavate joonistuste poolest. Küsime aga koobaste lähedal asuvat linna, mis ühtib ühe tuntud kirjandusliku kangelase perekonnanimega. Pildil on sellele tegelasele pühendatud monument selles linnas. Näidendi kaudu tuntuks saanud mees oli ka tegelikult olemas, aga omanimelises linnas pole elanud. **Mis nimi?**



43

Raamatus "Nils Holgerssoni imeline teekond läbi Rootsi" oli üheks peamiseks "pahaks" tegelaseks rebane, kes kandis nime, mis langeb kokku ühe 80te lõpus – 90tel tegusid teinud tippportlase hüüdnimega. **Mis nimi?**

44

Küsime 1964 Floridas Jacksonville's asutatud rockansamblit, mis sai oma nime bändi asutajaliikmete Ronnie Van Zanti, Gary Rossingtoni ja Allen Collins'i kehalise kasvatusõpetaja L. Skinneri hüüdnime järgi. Bändi kuulsaimaks hitiks on 1974. aastast pärinev *Sweet Home Alabama*. Kurba kuulsust kogus ansambel 1977 toimunud lennuõnnetusega, milles hukkusid nii bändi juhtfiguur Van Zant, kitarrist Steve Gaines kui ka taustalaulja Cassie Gaines; ülejäänud ansambli liikmed said erineva raskusastmega vigastusi. Pärast lennuõnnetust katkes ka bändi tegevus kümneks aastaks, alates aastast 1987 tegutsetakse vahelduva eduga siiski siiani. **Mis ansambel?**

45

Uus-Babüloonia ajajärgu (alates 7.sajandist e.Kr) kõige kuulsam kuningas Nebukadnetsar II on sattunud ka ooperisse. **Kelle kirjutatud (helilooja) ooperisse ja mis nime ta seal kandis?**



46 Ta on rahvusvaheliselt tuntud Eesti sopran (35). Ta ema oli tuntud laskur, kes 1959-65 võitis Eesti meistrivõistlustel 2 „kulda“, 2 „hõbedat“ ja 7 „pronksi“ ning on püstitanud ka Eesti rekordeid. Ametilt oli ema arhitekt. Muusikuna ja orkestrijuhina oli tuntud ka ta vanaisa, John Pori (Porisammul). Ise on ta sündinud Väike-Maarjas aga praegu elab Itaalias, kuid käib sageli Estonias ja Vanemuises laulmas. Peale EMTA lõpetamist täiendas ennast Carlo Bergonzi eraakadeemias. Laulnud ka Viinis (Kammerooper), Amsterdamis, Moskvast (Uus Ooper). **Kes?**

47 Küsitava muusikariista konstrueeris aastal 1829 Charles Wheatstone (1802-1875). See on üks lõõtspilli liike, kuusnurkse kujuga, paremal ja vasakul pool asuvad üksikhelide nupud, mis võimaldavad mängida ka polüfoonilist muusikat. **Mis on pilli nimi?** Samuti nimetatakse ka väikest kontserti.



48 **Kes** on see 1963 Texase Ülikooli kõige inetumaks kutiks valitud laulja?



49 Singel-vingel, ninaprill.
Meil oli kodus krokodill.
Krokodill tegi palju nalja,
ajab lapsed toast välja.

*Tahtis toas tantsu lüüa,
meie koogid ära süüa.
Ema võttis raagus viha,
andis talle ümber piha.*

*Krokodill, see nuttis, palus:
"Ära vihu, viht on valus!"
Ja siis suure rutuga
jooksis metsa nutuga.*

Tore luuletus, mida tõenäoliselt lapsepõlves palju loetud. Vanust on sel juba sadakond aastat. **Kes on autor?**

50 Oraakel kuulutas Oidipusele ette, et ta tapab oma isa ja abiellub oma emaga, ning too, teadmata et ta on lapsendatud, lahkus kodust ja läks Teebasse, et oraakli ennustust luhta ajada. Tee peal lõigi ta tülis maha oma bioloogilise isa ja linna jõudes abiellus oma pärisemaga. **Mis olid nende nimed?**



Vastused

1	Adonis
2	Victoria rist (kuninganna Victoria järgi)
3	1962
4	Pietism, hernhuutus (vennastekogudus)
5	Martin Sandberger
6	SRÜ (Sõltumatute Riikide Ühenduse)
7	Ida-Timor
8	Portugal, Soome
9	Arnout Dirk Lugtmeijer
10	Kanada
11	Basilisk
12	Termit
13	Lupiin
14	Bensoehape (benseenkarboksüülhape)
15	Viigerhüljes ehk vigri
16	Tuderna
17	Baskimaa
18	Türgi, Venemaa, Kasahstan
19	Stonehenge
20	Pekingi part
21	Mark Elliot „Zuck“ Zuckerberg, Facebook. Piltidel: Dustin Moskovitz, Eduardo Saverin, Chris Hughes
22	Jaanuar, august
23	Laiuse, Jõgeva maakond
24	Amatöörid; amatöörspordlased
25	AutoCAD

26	Kunstlik viljastamine
27	Näks ; näksi, ingl k-s nibble, nybble
28	Karl Ipsberg
29	Range Rover (firma Land Rover)
30	Imaginaarühik (i)
31	Annika Saarnak
32	Gustav Kalkun
33	Michel Platini (1984)
34	Shaquille Rashaun O'Neal
35	Ungari, Tšehhoslovakkia
36	Liina Reiman, Aino Talvi
37	Moskva pisaraid ei usu
38	Rene Zellweger, Bridget Jones
39	Puhvel
40	Lavakujundamist
41	Liechtensteini Vürstiriik
42	Bergerac
43	Smirre
44	Lynnyrd Skynnyrd (õpetaja nimi Leonard Skinner)
45	G.Verdi, Nabucco
46	Aile Asszonyi; ema Aino Pori-Meel-Asszonyi (laskurina tuntud Meele nime all)
47	Kontsertiina (kontsertiino)
48	Janis Joplin
49	Karl Eduard Sööt
50	Laios ja lokaste

Küsimuste autorid:

Lauri Naber
Koit Nook
Aare Olander
Mati Räli
Tenno Sivadi
Matis Song
Tõnu Talve